

POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI NA OBMOČJU POLICIJSKE UPRAVE MURSKA SOBOTA – Z ROKO V ROKI ZA VAREN VSAKDAN

KATJA EMAN¹, DAMIR IVANČIČ², DEJAN BAGARI³

Sprejeto

19. 1. 2024

Recenzirano

23. 4. 2024

Izdano

18. 11. 2024

¹ Univerza v Mariboru, fakulteta za varnostne vede, Maribor, Slovenija.

e-pošta: katja.eman@fvv.uni-mb.si

² Policijska uprava Murska Sobota, Murska Sobota, Slovenija.

e-pošta: damir.ivancic@policija.si

³ Policijska uprava Murska Sobota, Murska Sobota, Slovenija.

e-pošta: dejan.bagari@policija.si

DOPISNA AVTORICA

katja.eman@fvv.uni-mb.si

Ključne besede:

policijsko
delo

v

skupnosti,

varnost,

ruralno

okolje,

urbano

okolje,

Policijska

uprava

Murska

Sobota

Povzetek Policijsko delo v skupnosti predstavlja enega izmed novejših (nikakor pa ne več tako zelo novih) načinov zagotavljanja varnosti. Namen prispevka je predstaviti rezultate raziskave na območju Policijske uprave Murska Sobota, kjer smo izvedli intervjuje z vodji policijskih okolišev v ruralnih in urbanih predelih Pomurja. Dobljeni rezultati potrjujejo predhodne ugotovitve, da v urbanih območjih približno dve tretjini prebivalcev ne pozna vodje policijskega okoliša in je zato tudi medsebojno sodelovanje med prebivalci in policijo slabše kot na podeželju. V zaključku razpravljamo o možnostih za izboljšavo ugotovljenega stanja v Pomurju.

<https://doi.org/10.18690/analipazuhd.10.1-2.3.-21.2024>

Besedilo © Eman, Ivančič, Bagari, 2024

COMMUNITY POLICING IN THE AREA OF THE MURSKA SOBOTA POLICE DIRECTORATE – HAND IN HAND FOR A SAFE EVERYDAY LIFE

KATJA EMAN¹, DAMIR IVANČIČ², DEJAN BAGARI³

¹ University of Maribor, Faculty of Security Sciences, Maribor, Slovenia.

e-mail: katja.eman@fvv.uni-mb.si

² Police Directorate Murska Sobota, Murska Sobota, Slovenija.

e-mail: damir.ivancic@policija.si

³ Police Directorate Murska Sobota, Murska Sobota, Slovenija.

e-mail: dejan.bagari@policija.si

CORRESPONDING AUTHOR

katja.eman@fvv.uni-mb.si

Accepted

19. 1. 2024

Revised

23. 4. 2024

Published

18. 11. 2024

Abstract Community policing is a relatively newer, though not entirely novel, approach to ensuring security. This paper aims to present the research findings conducted within the Murska Sobota Police Directorate, focusing on interviews with the heads of police districts in both rural and urban areas of the Pomurje region. The results obtained affirm prior conclusions, indicating that in urban areas, approximately two-thirds of the residents are unfamiliar with the head of the police district. Consequently, mutual cooperation between residents and the police tends to be less effective compared to rural areas. In the conclusion, we explore potential strategies to enhance the current situation in Pomurje.

Keywords:

community
policing,
security,
rural
environment,
urban
environment,
Murska
Sobota
Police
Directorate

1 Uvod

Urbanizacija predstavlja enega glavnih fenomenov 21. stoletja, saj v mestih v tem trenutku živi več kot polovica svetovnega prebivalstva. Stanje v Sloveniji je nekoliko drugačno, saj sta namesto t. i. hitre urbanizacije zanjo značilna suburbanizacija in primerjalno majhen delež prebivalcev, ki živi v mestih. Delež mestnega prebivalstva že od osemdesetih let prejšnjega stoletja ni presegel 50 % (Vlada Republike Slovenije, 2021). Glede tega Nurse (2013) opozarja na dvojno dogajanje pri selitvah iz ruralnih v urbana okolja ter obratno. Tehnologija na kmetijah je že zmanjšala potrebo po kmetijskih delavcih, saj so orodja, stroji in kmetijske storitve nadomestile »delovno silo« – kmete. S tega vidika lahko predvidevamo odseljevanje prebivalcev iz podeželja v mesta, kjer so višje plače, dostopnejša delovna mesta (razvoj znanosti in tehnologije), urejena infrastruktura in središča zdravstvenih, šolskih, kulturnih, športnih in drugih socialnih ustanov. Po drugi strani pa so v urbanih okoljih življenjski standardi (najemnina, hrana in javna prometna infrastruktura) višji, kar poleg drugih dejavnikov (kriminaliteta, gosta poseljenost in zapuščene zgradbe), spodbuja ljudi k odseljevanju iz mest na podeželje. Eurostatova (2018) tipologija urbano-podeželsko potrjuje nizko stopnjo urbanizacije v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami EU. Večina slovenskega prebivalstva (44 %) živi v redko poseljenih (ruralnih) območjih. Druga največja skupina so tisti, ki živijo v (primestnih) območjih s srednjo gostoto (35,5 %). Le 19,5 % ljudi pa živi v gosto poseljenih (urbanih) območjih. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) celotno Slovenijo uvršča med podeželska območja, statistične regije pa v pretežno podeželske regije in zmerno podeželske regije. K pretežno podeželskim regijam spadajo pomurska, podravska, koroška, spodnjeposavska, notranjo-kraška, goriška in jugovzhodna Slovenija, ki pokrivajo 11 889 km² oz. 58,65 % ozemlja (Statistični urad RS, 2022).

Pomurje je pokrajina, ki velja za najbolj kmetijsko regijo v Sloveniji, kar ji omogočajo njene geografske značilnosti, predvsem nižinska razprostranost, lega ob reki Muri in ugodna subpanonska klima. V zadnjem desetletju se kriminološko preučevanje (t. i. ruralna kriminologija) usmerjeno obrača od urbanega v ruralno okolje in opozarja na posebnosti življenja na podeželju tudi z vidika varnosti, kriminalitete in policijskega dela. Pomurje leži na severovzhodnem delu Slovenije in meji na severu z Avstrijo, na vzhodu z Madžarsko in na jugu s Hrvaško. Sodi med turistično privlačnejše regije v Sloveniji, saj letno tu prenoči več kot 900.000 turistov, kar

predstavlja 9,0 % vseh, ki obišejo Slovenijo. Policijska uprava (PU MS) Murska Sobota varuje 64 km meje z Avstrijo in 102 km meje z Madžarsko ter 61 kilometrov meje s Hrvaško. Območje PU Murska Sobota meri 1.337 km² ali 6,6 % celotnega ozemlja Slovenije. Na tem območju v 27 občinah prebiva 114.540 prebivalcev (5,4 % celotnega prebivalstva Slovenije) in deluje 8.801 poslovnih subjektov (4,1 % vseh poslovnih subjektov v Sloveniji) (SURs, 2023). Teritorialno je območje razdeljeno na 346 naselij, ki so upravno organizirana v 27 občinah, od katerih ima Murska Sobota status mestne občine. Na lokalni ravni v okviru PU Murska Sobota deluje 5 območnih in 3 področne policijske postaje (PP). Sedeži območnih PP so v Murski Soboti, Lendavi, Gornji Radgoni, Ljutomeru in Gornjih Petrovcih.

Policijska dejavnost (ang. *policing*) je »dejavnost varovanja življenja in premoženja ljudi ter zagotavljanja reda, da bi lahko ljudje v miru opravljali svoje delo« (Lobnikar in Mušič, 2004: 59). Pri izvajanju policijske dejavnosti ima policija še vedno največji pomen (Modic idr., 2014) oziroma vlogo, če jo primerjamo z drugimi nosilci pluralne policijske dejavnosti. Policija še vedno izvaja ogromno nalog, in sicer od varovanja življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi, preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, vzdrževanja javnega reda do varovanja določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov (»Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol)«, 2013). Policija dandanes ni več edini organ, ki opravlja naloge, povezane z zagotavljanjem varnosti in javnega miru ter preprečevanjem kriminalitete (Modic idr., 2014), še vedno pa ostaja najbolj aktivni in poznan organ glede zagotavljanja varnosti. V okviru teh nalog se je razvilo in glede na posebnosti slovenskega okolja oblikovalo tudi policijsko delo v skupnosti (PDS), ki predstavlja nasprotje reaktivnemu in represivnemu policijskemu delu. Policijsko delo v skupnosti predstavlja enega izmed novejših (nikakor pa ne več tako zelo novih) načinov zagotavljanja varnosti. Pri njem izstopa poudarek na sodelovanju med državljani in policijo, skupno identificiranje varnostnih problemov in njihovo reševanje. Pri delu v ruralnih okoljih, se policija sooča s posameznimi izzivi in težavami, kot so geografska oddaljenost med kraji/osebami in težja dostopnost območja. Navedeno vpliva na pravočasnost obravnave prijavljenih dogodkov, daljši odzivni čas, pomanjkanje finančnih virov in kvalificiranega kadra ter pomanjkanje in ustreznost okolju prilagojenih preventivnih programov. Donnermeyer in Dekeseredy (2013) opozarjata, da je glavna razlika med subjekti zagotavljanja varnosti v urbanih in ruralnih okoljih ta, da se slednji z varnostnimi izzivi soočajo z veliko manj resursov in institutov pomoči, ker so partnerske povezave slabo organizirane, prebivalci pa

so pogosto nepripravljene sodelovati s formalnimi institucijami družbenega nadzorstva. Mawby (2011) ter Yarwood in Wooff (2016) rešitev problema nezaupanja v sistem formalnega družbenega nadzorstva na podeželju vidita v prostovoljnih skupinah, kot so prostovoljni gasilci, kulturna in turistična društva in alternativnih oblikah pomoči kot so nevladne organizacije, ki pa so na teh območjih redko prisotne. Nedolgo tega se je izkazalo, da se policijska dejavnost razlikuje glede na geografske kriterije, natančneje urbanizacijo okolja, saj je delo policistov v urbanih mestih velikokrat zelo ozko specializirano v primerjavi z ruralnim podeželjem. Zato nas je zanimalo, ali je tudi na območju Pomurja PDS lažje izvajati na podeželju, kjer se ljudje med seboj poznajo in je stopnja socialne kohezije velika, kot pa v mestih, kjer je poleg velikega števila prebivalcev prisotna tudi velika fluktuacija dnevnih migrantov, ki se iz primestnih ali vaških okolij vozijo v mesta v službo ali v šolo, ter turistov. Namen prispevka je predstaviti rezultate raziskave na območju PU Murska Sobota, kjer smo izvedli intervjuje z vodji policijskih okolišev v ruralnih in urbanih predelih Pomurja. Sledeč smernicam ruralne kriminologije smo rezultate analizirali in oblikovali predloge za izboljšavo.

2 Policijsko delo v skupnostih v urbanih in ruralnih okoljih

PDS je ena od oblik policijske dejavnosti, kjer so v ospredje postavljeni partnersko sodelovanje med državljanji in policijo, skupno identificiranje varnostnih problemov in njihovo reševanje. Slovenska policija pri opredelitvi policijskega dela v skupnosti na svoji spletni strani (Policija, n. d.) poudarja, da se morajo »pomena policijskega dela v skupnosti ob vsakem stiku z občani zavedati vsi policisti in kriminalisti, ne glede na to, kakšno delo in na kateri ravni ga opravljajo.

Nosilec policijskega dela v skupnosti v policijskem okolišu je vodja policijskega okoliša (VPO). Območje policijskih postaj je razdeljeno na policijske okoliše, pri čemer ima vsak okoliš svojega VPO, območje okoliša pa sovпада z lokalno skupnostjo oziroma občino (Modic et al., 2014). Leta 1996 je bila izvedena reorganizacija slovenske policije, pri čemer je bila ena od sprememb na lokalni ravni večji poudarek na preventivi z VPO (Žaberl, 2004). VPO je v policiji odgovoren za zadeve, ki se tičejo lokalne skupnosti in je neka »vez« med prebivalstvom in policijo. Njihove naloge so naravnane predvsem preventivno. VPO sodeluje s prebivalstvom in drugimi v lokalni skupnosti, ki jih zanima problematika v lokalni skupnosti, predava v šolah in vrtcih, sodeluje pri odkrivanju storilcev kaznivih dejanj (KD) in

kriminalnih žarišč, daje nasvete, navodila in opozorila občanom glede KD in prekrškov, vrača najdene predmete in obiskuje žrtve KD. VPO je torej glavni akter, ki spodbuja preventivo in pozna problematiko okoliša, kjer deluje (Žaberl, 2004).

Pri PDS (in na splošno) je zelo pomembno, da se preventivni in represivni ukrepi izvajajo na visoko profesionalni ravni. Navedeno pomeni, da je treba delo opravljati ne le strokovno, ampak tudi etično, humano, pravično in se izogibati konfliktom, česar se v slovenski policiji zelo dobro zavedajo in tudi uresničujejo v praksi. Integriteta policistov in spoštljivi medsebojni odnosi, tako znotraj kot navzven, morajo biti na prvem mestu. Policisti morajo vedeti, da se zaupanje ljudi lahko izgubi že z majhnimi napakami. Pri opravljanju nalog se je treba zavedati temeljnega poslanstva policije – »*to protect and to serve*« (varovati in služiti ljudem).

Poleg že omenjenih posledic urbanizacije, je le-ta privedla tudi do razlik v družbenih interakcijah in naravi kriminalitete v urbanem in ruralnem okolju. Raziskave Barclya, Scotta in Donnermeyerja (2016), Adamsa in Serpe (2000), Glaeserja in Sacerdote (1999), Buneia, Rona in Chessa (2014), Harknessa (2017), Sacca, Johnsona in Arnolda (1993) so pokazale, da je stopnja kriminalitete v urbanih okoljih precej večja kot v ruralnih okoljih. Vzroki za višjo stopnjo kriminalitete v urbanih okoljih izhajajo iz posebnih družbenih procesov, družbenih struktur in oslabiljenega družbenega nadzorstva (Sacco, Johnson in Arnold, 1993). Posledično se prebivalci teh skupnosti počutijo manj varne, so manj zaupljivi in imajo bolj negativni pogled na skupnost, v kateri živijo. Na drugi strani je za prebivalce ruralnih okolij značilna višja stopnja socialne kohezije, neformalnega nadzorstva in bolj urejena okolica (Bunei, Rono in Chessa, 2014; Harkness, 2017). Glavne razlike med prebivalci urbanih in ruralnih skupnosti so vidne v: 1) medsebojnih stikih (pogostost in zaupanje), 2) deljenju skupnih interesov, 3) občutku pripadnosti in 4) poznavanju ostalih prebivalcev (Wirth, 1938). Hkrati so v urbanih okoljih izrazitejši težave povezane z brezposelnostjo, stanovanjsko problematiko, kriminaliteto in kulturnimi trenji (Rebernik, 2008). Številne razlike med urbani in ruralnimi skupnostmi se odražajo tudi v kriminološkem raziskovanju in se nedvomno lahko odražajo tudi v razlikah pri policijskem delu v lokalni skupnosti.

Slovenska policija, kot temeljna avtonomna državna institucija, zagotavlja varnost na lokalni ravni in se v skupnosti trudi vzpostaviti partnerski odnos z lokalno skupnostjo ter ga ohranjati. Prepoznana je kot primarna institucija formalnega

družbenega nadzorstva. Zaznava policije je odvisna od okolja in skupnosti v kateri policija deluje ter od zgodovinskega razvoja posameznega območja (Meško, 2020), še posebej podeželskega, kjer tradicija igra pomembno vlogo. V majhnih podeželskih skupnostih je občutek varnosti večji tako med prebivalci kot tudi med policisti, na kar pa vplivajo različni dejavniki; od zaznave uspešnosti dela policije, učinkovitost njihovega delovanja, občutek stanja varnosti, do ocene sodelovanja policije z ruralnimi prebivalci in medosebne kompetence policistov (Meško, 2020). Policisti v ruralnih okoljih delujejo na geografsko večjem območju z manjšim številom zaposlenega kadra (policistov na policijskih postajah). Zaradi teh razlogov se policija spopada z izzivi kadrovskega načrtovanja in usposabljanja policistov, saj na področju kriminalitete primanjkuje virov za strokovno opravljanje dela, tako osebja kot finančnih sredstev.

Ruralna policijska dejavnost tako pomeni izvajanje policijskega dela v ruralnem okolju, poimenovanem podeželje. Vključuje vse oblike splošno znanih oblik policijskega dela, le uporaba teh oblik se lahko deloma razlikuje od urbanih območij. Modernizirano policijsko delo v ruralnem okolju sestoji iz policistov in prebivalcev, ki pomagajo policiji pri ohranjanju demokratičnega nadzorstvenega vtisa varnosti v socialni koheziji ruralnega okolja (Yarwood, 2003).

Slovenski policisti na podeželju imajo odzivni čas interventnega ukrepanja, zaradi oddaljenosti nekaterih ruralnih okolij, pogosto daljši. Posledično ruralni prebivalci poročajo o večji zaskrbljenosti zaradi neodzivnosti policije. Pomoč, ki je na voljo oškodovancem, je tudi slabše organizirana v ruralnem okolju, saj je na voljo manj preventivnih sredstev. Poleg tega pa policija v ruralnih okoljih, zaradi tesnih povezav med prebivalci, težje zavaruje anonimnost prijaviteljev in zaščiti žrtve pred maščevanjem (Grote in Neubacher, 2016). Policisti na podeželju so običajno prizanesljivejši in mileje ukrepajo, kar je razvidno predvsem v primerih, ko so tudi sami del podeželskega okolja (živijo v tem kraju). Posledično pa uspešno opravljeno delo in varnost v soseskah zaznavajo bolj pozitivno. Ugotovitve tudi kažejo, da imajo policisti, ki delujejo v ruralnih okoljih enostavnejša varnostna stališča (Eman in Bulovec, 2021).

Policijska dejavnost je v Sloveniji močno odvisna od okolja, v katerem policisti delujejo. Policija mora upoštevati svojevrstne lastnosti ruralnega okolja, naravo ustrezno organiziranega in operativnega policijskega dela (policisti morajo obvladati

vsa področja policijskega dela – »splošni strokovnjaki«), pri tem pa se soočati z edinstvenimi izzivi in težiti k reševanju problemov, ki se na podeželju pojavljajo (preiskovanje KD in boj proti kriminaliteti). Njihov glavni cilj je izboljšati kakovost življenja ljudi na podeželju v smislu zmanjševanja ogroženosti in varnostnih pojavov (preventivni projekti in represivno delo). Policisti morajo zato v postopkih ravnati zakonito, zaupanja vredno in pošteno (nepristranskost, nevtralnost in objektivnost). Poleg zaznave kriminalitete in nereda, na zaznavo učinkovitosti policije vplivata tudi prisotnost (patruljiranje, prisotnost policije v policijskih avtomobilih itd.) in vidnost policije na podeželju (dejanski učinek prisotnosti policije na podeželju je zmanjšanje kriminalitete. Ugotovitve tudi kažejo, da policisti, ki delajo na podeželju, bolj pozitivno dojemajo varnost in občutek varnosti v sosestah, njihovi pogledi pa so bolj enotni (Meško in Eman, 2022).

Raziskave (Meško, 2021; Eman in Bulovec, 2021, 2023; Eman, Ivancić in Bagari, 2019, 2021, 2022) o policijskem delu v skupnosti na slovenskem podeželju so potrdile ugotovitve Jonesa in sodelavcev (2016), da majhnost, medsebojno poznavanje in povezanost zmanjšujejo strogost delovanja policije. To, da so del podeželskega okolja, ker v njem živijo, vpliva na presojo policistov in njihovo odločanje, praviloma pri manjših kršitvah. Nedvomno pa zaupanje in spoštovanje prebivalcev do policije pomembno vpliva na njihovo pripravljenost sodelovati s policijo. Ker je kriminalitete v ruralnih okoljih manj, je manj tudi zaposlenih policistov in posledično je njihovo delo drugačno. Obvladati morajo vsa področja policijskega dela in ker so posamezna KD redka, določenih preiskav ne opravljajo pogosto (to zanje ni vsakodnevna rutina). Posledično jim preiskovanje redkih KD vzame več časa. Policisti v ruralnih okoljih se odzovejo na skoraj vse, čeprav veliko stvari ne sodi na njihovo področje dela. Prav tako se večkrat soočajo s težavami pri vzdrževanju socialne distance, kar sta ugotovila že Smith in McElwee (2013). Dodatno ugotavljamo, da ruralna okolja predstavljajo problem, kar zadeva prikritosti posameznih KD, kot so družinsko in spolno nasilje (še posebej nasilje nad ženskami in nasilje nad starostniki) ter tudi pridelava in proizvodnja prepovedanih drog.

V Sloveniji imajo prebivalci ruralnih območij praviloma s policisti (in obratno) dober in odprt odnos ter so z njimi pripravljeni sodelovati. Veliko policistov živi v vaških okoljih, kjer se ljudje med seboj zelo dobro poznajo in imajo veliko stikov. Prav zaradi tega je odnos med vaščani in policisti še bolj osebni in pristen. Vaščani zelo radi sodelujejo tudi z upokojenimi policisti iz njihovih krajev, ki so potem vezni člen

med prebivalci in policijo. Veliko policistov živi v vaških okoljih, zato so policisti v primerih zaznane kriminalitete še toliko bolj zavzeti pri odpravljanju negativnih pojavov. Poleg tega policisti v vaških okoljih zelo dobro poznajo ljudi s katerimi imajo pogoste stike. Zaradi zaupanja ljudi policisti lažje prihajajo do potrebnih informacij in podatkov, ki so pomembni pri preiskovanju KD. Ravno takšno sodelovanje in odnos ljudi do policistov v ruralnem okolju daje smisel policijskemu delu v skupnosti.

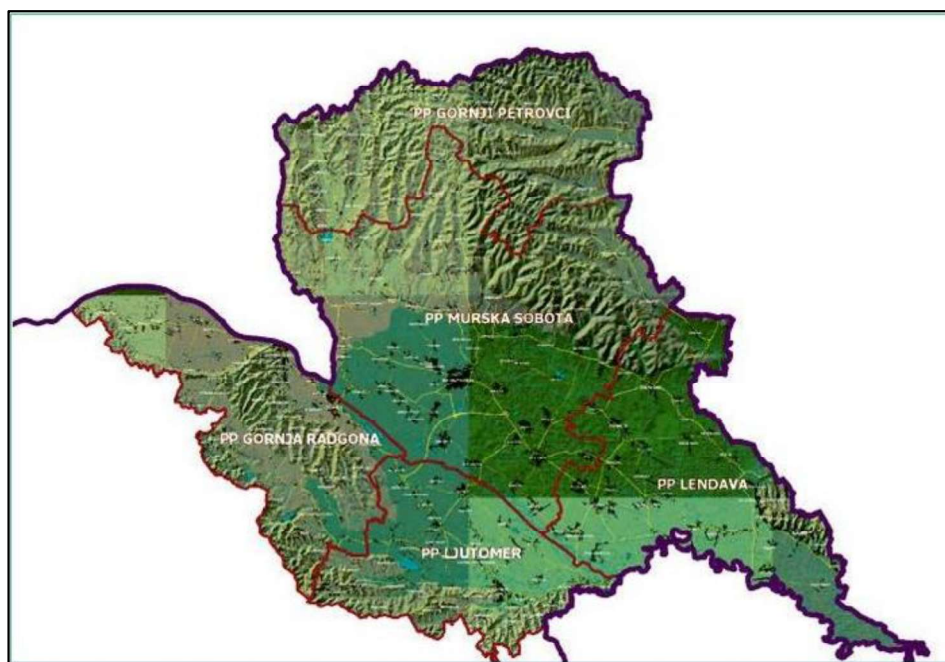
Mawby (2011) poudarja, da mora policija kot organizacija svoje pripadnike usposobiti, podkovati z znanjem, da bodo ruralne prebivalce z »zrelim«, profesionalnim in vestnim odnosom uspešno spodbujali k sodelovanju z njimi in h grajenju njihovega skupnega sodelovanja. Pripadniki policije se morajo ustrezno vesti in pogovarjati, poleg tega pa morajo tudi pomirjati in reševati konflikte na ravni razumljivi prebivalcem podeželja. Bistvenega pomena je sodelovanje policije s posamezniki (vaščani), institucijami (šolami, zdravstvenimi domovi ipd.) in mnogimi drugimi pripadniki podeželske skupnosti, ki želijo s skupnimi močmi preprečevati kriminaliteto in zmanjšati strah pred kriminaliteto na podeželju. V prihodnosti bo še vedno potrebno reševati probleme glede vloge in položaja policije na podeželju ter njenih pooblastil in ukrepov, ki jih le-ta opravlja za zagotavljanje ruralne varnosti. Ključnega pomena sta interes in pripravljenost policistov za PDS. Brez ustrezne motivacije in odgovornosti ne pridemo do pravih rezultatov. Vsi zaposleni se morajo zavedati strokovnega vodenja nalog. Javno sodelovanje s policijo mora temeljiti tudi na skupnem reševanju problemov in medsebojnem zaupanju na podeželju in v mestih, pri čemer so človekove pravice in zasebnost prebivalcev ključnega pomena (Meško, 2022).

3 Raziskava

3.1 Policijsko delo v skupnosti na območju PU Murska Sobota

Območje PU Murska Sobota se razprostira na severovzhodnem delu Slovenije in obsega tri meddržavne meje: na severu z Avstrijo, na vzhodu z Madžarsko in na jugu s Hrvaško. Na območju, ki meri 1.337 km², v 27 občinah oziroma 346 naseljih prebiva 121.824 prebivalcev. Na lokalni ravni v okviru PU Murska Sobota deluje pet območnih in tri področne PP. Sedeži območnih PP so v Murski Soboti, Lendavi, Gornji Radgoni, Ljutomeru in Gornjih Petrovcih. Področne PP na območju PU

Murska Sobota so Postaja prometne policije Murska Sobota in PP za izravnalne ukrepe Murska Sobota. Prav tako PU Murska Sobota deluje na svojem območju v okviru policijskih pisarn Rogoševci, Hodoš, Dobrovnik in Razkrižje. Na njenem območju sta madžarska narodnostna manjšina in romska skupnost. PP Murska Sobota je razdeljena na pet policijskih okolišev. Na območju mestne občine Murska Sobota naloge opravljata dve VPO, na vseh ostalih okoliših v Pomurju pa po eden. Tako ima PP Murska Sobota skupno šest VPO. PP Lendava ima pet policijskih okolišev. PP Gornji Petrovci, PP Gornja Radgona in PP postaja Ljutomer imajo po tri VPO.

Slika 1: Policijske postaje na območju Policijske uprave Murska Sobota.

Vir: PU Murska Sobota

Rezultati preteklih študij na območju Pomurja so pokazali, da prebivalci policiji zaupajo in da so zadovoljni z njenim delom. Med anketiranimi je bil izkazan tudi visok občutek varnosti, so pa povedali, da ponekod premalo poznajo VPO-je (Bren in Bagari, 2013), kar velja predvsem za urbana območja (Eman, Ivančić in Bagari,

2019). Pomurska policija je v preteklosti uspešno implementirala model policijskega dela v skupnosti in ga izredno dobro izvaja ter s tem zelo pripomore k varnejši lokalni skupnosti. »Odgovornim za varnost v lokalni skupnosti v MO Murska Sobota je uspelo najti ustrezno kombinacijo in sodelovanje med policijskim delom v skupnosti, nadzorom in preprečevanjem kriminalitete ter sodelovanjem mestne občine, redarstva in občanov« (Petek in Eman, 2018, str. 95). Prav tako so Eman, Ivančič in Bagari (2019) identificirali posebnosti izvajanja policijske dejavnosti v ruralnih območjih Pomurja.

3.2 Rezultati

V maju 2023 smo izvedli 14 intervjujev z VPO iz petih PP na območju PU Murska Sobota: PP Murska Sobota, PP Gornja Radgona, PP Gornji Petrovci, PP Ljutomer in PP Lendava. Postavili smo jim šest kratkih vprašanj o njihovem delu kot VPO. Rezultati študij so podrobneje predstavljeni spodaj v tabelah 1 in 2. Zbrane odgovore opravljenih intervjujev smo analizirali z metodo analize vsebine (*ang. content analysis*).

Že takoj na začetku se je potrdila navedba o prekrivanju urbanega in ruralnega v slovenskem prostoru. Razmejitev med ruralnim in urbanim je tudi na območju PU Murska Sobota velikokrat težka oziroma zabrisana. Tako v Murski Soboti, ki ima edina status mestne občine, kot tudi v Ljutomeru in Lendavi, so policisti poročali, da delajo v ruralno-urbanem okolju, saj so središča omenjenih naselij pokrita z blokovskimi četrtmi in dajejo vtis urbanih središč, ki pa pravzaprav to niso. Na območju PP Gornji Petrovci in PP Gornja Radgona je šlo za izrazito ruralno območje.

Tabela 1: Osnovni podatki o VPO in PP

Policijska postaja	PP Murska Sobota	PP Ljutomer	PP Gornja Radgona	PP Lendava	PP Gornji Petrovci
Št. sodelujočih VPO	6	2	2	3	1
Doba dela kot VPO	10 let, 19 let, 8 let, 4 leta, 10 let, 24 let	6 let, 2 leti	10 let, 2 leti	8 let, 10 let, 14 let	13 let

Delo VPO v urbanem ali ruralnem okolju	3 x ruralno 2 x urbano 1x urbano-ruralno	1x ruralno okolje 1x urbano-ruralno okolje	2 x ruralno okolje	2 x ruralno okolje 1 x urbano-ruralno okolje	ruralno okolje
Kakšen delež prebivalcev v okolju kot VPO poznate?	40% 15 % 25%	50%	30% 70%	35% 50%	80%

Vir: lasten

Iz Tabele 1 je razvidno, da VPO z najdaljšim delovnim stažem na tem delovnem mestu dela že 24 let, najkrajši delovni staž VPO pa znaša 2 leti. Temu primerno se razlikuje tudi delež poznavanja prebivalcev s strani VPO. Analiza odgovorov je pokazala, da na uspešno opravljanje dela VPO pozitivno vpliva delovna doba na tem položaju, saj z leti narašča tudi delež poznanih prebivalcev kot tudi medsebojno zaupanje. Kot pozitivno se je izkazalo tudi, da VPO na tem istem območju ali v njegovi neposredni bližini tudi sam živi. To lepo prikazuje izjava enega od VPO ruralnega območja: »Glede na čas opravljanja dela v policijskem okolju ter moje aktivno delo izven službe (predsednik gasilskega društva, član lovske družine itd.), bi lahko trdil, da me na mojem območju kot policista VPO-ja pozna cca 70 % prebivalcev.« Gasilstvo, lovstvo in druge interesne skupine na podeželju združujejo ljudi in krepijo socialno kohezijo.

Tabela 2: Prednosti in slabosti dela v ruralnem in urbanem okolju

Policijska postaja	PP Murska Sobota	PP Ljutomer	PP Gornja Radgona	PP Lendava	PP Gornji Petrovci
Prednosti dela VPO v ruralnem okolju	<ul style="list-style-type: none"> - Ljudje so bolj odprti, »domački«, gostoljubni in bolj cenijo policista. - Bolj umirjeno delo. - Lažje vključevanje v lokalno skupnost in prijaznejši medsebojni odnosi. - Ljudje zaradi osamljenosti velikokrat potrebujejo samo kakšen pogovor, nasvet in se vse reši. So bolj domači in preprosti, kar je včasih tudi slabost. - Medsosedska pomoč. - Bolj sproščeno delo. Ljudje se med seboj poznajo, bolj sodelujejo. - Ljudje te bolj poznajo, se ti bolj približajo in si želijo sodelovanja s policijo. Tudi ljudje med seboj se bolj poznajo. Več je tudi sodelovanja z drugimi ustanovami (občina, krajevne skupnosti, šole, vrtci, društva, obrtniki, lovci, gozdarji, ...). Lažje zbiraš obvestila in jih tudi pridobiš, 				

	<p>saj ljudje še vedno cenijo policijo kot ustanovo. Veliko bolj ima policist v ruralnem okolju pokrit okoliš in si lahko lažje ustvari svoj ugled med občani in ugled same policije kot ustanove.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Delo po osnovnih šola se razlikuje. Otroci so v majhni šoli bistveno drugačni kot v kakšni mestni šoli. Nekako se čuti socialna razlika, otroci niso tako zelo povezani med sabo kot v naselju. - Prebivalci se v ruralnem območju počutijo bolj varno. - Večja poznanost prebivalcev med sabo na splošno in manjše število prebivalcev. - Policist v večji meri pozna veliko prebivalcev in je tudi s strani le-teh takoj seznanjen s kakršnimi koli spremembami (s tujci, novimi priseljenci oz. drugimi operativnimi zadevami, ki so pomembne za delo policije). To sodelovanje je pomembno tudi za pridobitev kakršnih koli drugih informacij za delo policije - Lažje pridobiš pomembne podatke za delo policije, ker se ljudje med seboj boljše poznajo in tudi sami posredujejo podatke VPO. - Ljudje se med seboj poznajo, so bolj odkriti in pripravljeni sodelovati s policijo, zato je delo lažje.
Slabosti dela VPO v ruralnem okolju	<ul style="list-style-type: none"> - Če je teren velik, rabiš več časa, da spoznaš teren in ljudi. - Manj možnosti sodelovanja s strokovnimi službami. - Hitro širjenje informacij. - Ljudje so pri osebnih stvareh bolj občutljivi in zaščitniški. - Gre za okoliše velike razsežnosti in manj policije na tem območju. - Večja razpršenost hiš in ljudi ter v zadnjem času vse manj družbenih stikov na splošno.
Prednosti dela VPO v urbanem okolju	<ul style="list-style-type: none"> - Hitreje spoznaš okoliš in prideš s točke A na točko B. - Veliko dostopa do pomoči strokovnih služb. - Večja obiskanost in povpraševanje po preventivnih dejavnostih. - Imaš veliko dostopa do pomoči, hitreje se rešujejo problemska vprašanja z vseh področij. - Manjši okoliš, večje število policistov na terenu. - Prednosti dela v urbanem okolju je dostopnost institucij s katerimi policija sodeluje, več je policije na takem območju.
Slabosti dela VPO v urbanem okolju	<ul style="list-style-type: none"> - Ljudje so bolj »zaprti« in nedostopni (sosed soseda ne pozna), zato je sodelovanje med policijo in prebivalstvom nekoliko težje, nedostopno. VPO mora na takem območju biti bolj aktiven za dosego ciljev. - Težje pa je dobiti kakšno informacijo, saj se ljudje med sabo slabo poznajo in se menjavajo »prihodi – odhodi«. - Težje je navezovati stike v urbanem okolju, saj je življenjski stil hiter. - Slabša pretočnost informacij, saj se te hitro izgubijo. - Gre za večjo gostoto ljudi. Ljudje v urbano okolje prihajajo večino samo na delo, zato je tudi zbiranje in sodelovanje z njimi težje. Težje je priti v stik z mestnimi ljudmi, ljudje se ne poznajo, prav tako v urbanem okolju policijo v večini vidijo kot represivni organ. Tudi mladi imajo drugačen odnos do policije (več je kriminalnih žarišč, varnostno obremenjenih območij, ...). Več je kriminalitete in odklonskih ravnanj.

Iz Tabele 2 lahko povzamemo, da so tri ključne prednosti ruralnega okolja za delo VPO: 1) manj varnostne problematike; 2) visoka socialna kohezija, odkritost in pripravljenost sodelovati s policijo in 3) bolj raznoliko, a lažje izvajanje PDS. Med slabosti lahko uvrstimo: 1) velikost območja, ki zahteva več časa za obhod in spoznavanje ljudi; 2) manjšo prisotnost strokovnih služb in NVO in 3) hitro širjenje informacij med domačini.

Med tri ključne prednosti urbanega okolja za delo VPO lahko štejemo: 1) manjša in bolj dostopna območja varnostnih okolišev (VO); 2) veliko dostopnost pomoči strokovnih služb in 3) večje povpraševanje po preventivnih dejavnostih. Med slabosti uvrščamo: 1) ljudje so bolj »zaprti« in nedostopni, zato je sodelovanje med policijo in prebivalstvom oteženo; 2) slabšo pretočnost informacij, saj se te hitro izgubijo, prav tako je težko dobiti informacije od ljudi in 3) večjo gostoto ljudi in posledično več kriminalitete.

Kar nekaj VPO je izpostavilo, da jim pri delu v ruralnem okolju težavo predstavlja priseljevanje novih ljudi, ki jih še ne poznajo. Še posebej, če gre za policijo operativno zanimive osebe.

Med respondenti smo imeli tudi 3 VPO, ki so delali tako v ruralnem kot tudi urbanem območju, zato so obe območji med seboj primerjali. Policisti so poročali, da je osnova policijskega dela enaka, pride pa do razlike pri uporabljenih pristopih k delu in ljudem, glede na ruralno ali urbano okolje. Eden od VPO je povedal: »Občutna je razlika predvsem v sami organizaciji dela. V ruralnem okolju moraš obvladati več različnih področij dela, v urbanih okoljih pa je neprimerljivo več dela na vseh področjih. Pa še ljudje so manj dostopni.« Njegovo misel je nadaljeval kolega iz druge PP: »VPO mora izbrati drugačen pristop do ljudi, kot recimo v ruralnem okolju. Ljudje se toliko ne poznajo med sabo, saj je prebivalstva bistveno več.«

Skrb vzbujajoče pa je opažanje VPO, da se je družba po epidemiji Covid-19 zares spremenila in odtujila: »Na splošno je do policije v zadnjem času čutili vse večji odpor oz. vse manj informacij si želijo ljudje deliti s policijo«.

4 Zaključna razprava

Pričujoča študija v določeni meri pomeni nadaljevanje študije Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja (Eman et al., 2019), kjer smo prvič analizirali izvajanje PDS v ruralnih predelih Pomurja. Študiji smo dodali primerjavo dela VPO v ruralnih in urbanih okoljih z namenom ugotovitve, če določene urbanizirane dele Pomurja dejansko lahko uvrstimo med urbana naselja.

Rezultati so podobni ugotovitvam preteklih tujih (Yarwood in Wooff, 2016; Jones et al., 2016) in domačih (Eman in Bulovec, 2021, 2023; Meško in Eman, 2023) raziskovalcev, da majhnost, medsebojno poznavanje in povezanost zmanjšujejo strogost delovanja policije. To, da so policisti del podeželskega okolja, ker v njem živijo, vpliva na izvajanje PDS v lokalni skupnosti. Zaupanje in spoštovanje prebivalcev do policije pomembno vpliva na njihovo pripravljenost sodelovati s policijo. Zaradi zaupanja ljudi policisti lažje prihajajo do potrebnih informacij in podatkov, ki so pomembni pri preiskovanju KD, to pa je nenazadnje smisel oziroma cilj PDS.

Ker je kriminalitete v ruralnih okoljih manj, je manj tudi zaposlenih policistov in posledično je njihovo delo drugačno. Obvladati morajo vsa področja policijskega dela. Praviloma imajo prebivalci v ruralnih skupnostih dober in odprt odnos do policije ter so z njo pripravljeni sodelovati. Velika prednost pri izvajanju PDS v VO je, da VPO živi v tistem ali bližnjem območju, saj se ljudje na podeželju med seboj zelo dobro poznajo in imajo veliko stikov, prav zaradi tega je odnos med prebivalci in policisti še bolj osebni in pristen.

Na podlagi identificiranih prednosti in slabosti dela VPO v ruralnih in urbanih okoljih predlagamo, da vodstvo PP ali PU razmisli o naslednjem:

- 1) dodatno usposabljanje VPO na področju komunikacije in dela z ljudmi;
- 2) delovne skupine oziroma sestanki (1-2x letno), kjer bi se srečali VPO iz celotne PU in se pogovarjali o izkušnjah, težavah pri izvajanju dela ipd.;
- 3) več policistov na posamezno VO v ruralnih in urbanih okoljih;
- 4) spodbujati zaposlitev policistov na mestu VPO za daljše časovno obdobje (navezovanje stikov in poznavanje VO) in
- 5) spodbujati, da VPO živi v VO ali blizu VO, kjer dela.

Na splošno pa je vedno potrebno identificirati slabe in dobre stvari ter slabe odpravljati (zmanjševati), dobre pa izpostaviti in na njih graditi. Moramo pa se zavedati, da je delo z ljudmi izredno raznoliko in zahtevno ter da se dve izredno podobni skupini ljudi iz lokalnih skupnosti lahko na istega VPO popolnoma drugače odzoveta. A vendarle je treba slediti zastavljenim ciljem in vztrajati. Vračati se je potrebno k ljudem, saj za vsakim uspehom organizacije vedno stojijo ljudje. Brez dobrega vodstva, uspešnih zaposlenih, kooperativnih deležnikov, odgovornih za zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti, ter dovetnih članov lokalne skupnosti, o uspešnem zagotavljanju varnosti v Pomurju ne bi mogli govoriti. »Tomaž Trajbarič je VPO v samem središču Murske Sobotne, ki svoje delo opravlja s srcem, kar se odraža tudi v lokalni skupnosti. Prebivalci ga poznajo, se ga razveselijo in z veseljem poklepetajo z njim ter ga včasih povprašajo tudi za mnenje ali nasvet. Zelo dobrodošel je tudi na vseh osnovnih šolah in vrtcih, kjer vsako leto znova, a z enakim zanosom, predstavi delo VPO in policije v lokalni skupnosti ter otroke poskusi ozaveščati, kako pomembna dobrina je varnost v 21. stoletju. Prav tako pa ga učitelji in drugi večkrat prosijo za pomoč ali nasvet pri reševanju varnostnih problemov v skupnosti. Imeti takšnega VPO je za policijo neverjetni bonus, saj dejansko prevzema odgovornost in skrbi za svoj policijski okoliš, zato je izvajanje policijskega dela v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti neizmerno lažje in uspešnejše. Izredno pomembno je, da policisti z veseljem opravljajo svoje delo, saj ga potem opravljajo bolje. Zelo pa je pomembno tudi dobro sodelovanje policije z lokalnimi oblastmi in ljudmi v skupnosti« (Eman et al., 2019, str. 243).

Zavedamo se, da so to skromno začetki preučevanja in raziskovanja izvajanja PDS v ruralnih in urbanih predelih Pomurja, zato predlagamo nadaljnje, bolj podrobne in usmerjene študije.

Literatura in viri

- Adams, E. R. in Serpe, T. R. (2000). Social integration, fear of crime and life satisfaction. *Sociological Perspectives*, 43(4), 605–629.
- Bren, M. in Bagar, D. (2013). Mnenjska raziskava o zadovoljstvu občanov z delom policije, njeni uspešnosti, o zaupanju vanju ter občutku varnosti na območju Policijske uprave Murska Sobota. *Varstvoslojje*, 15(1), 64–82.

- Bunei, E. K., Rono, J. K. in Chessa, S. R. (2014). Crime prevention on farms: The opinion of farmers. *International Journal of Rural Criminology*, 2(2), 209–224.
- Donnermeyer, J. F. in DeKeseredy, W. (2013). *Rural criminology: New directions in critical criminology*. London: Routledge.
- Eman, K. in Bulovec, T. (2021). A case study of rural crime and policing in Pomurje region in Slovenia. *Journal of Rural Studies*, 85(1), 43–51.
- Eman, K. in Bulovec, T. (2023). Community policing in rural parts of Slovenia in the time of COVID-19. *International Journal of Rural Criminology*, 7(2), 174–196.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: konferenčni zbornik* (pp. 97–107). Univerzitetna založba Univerze.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2021). Koordinacija policijskega dela v skupnosti na treh ravneh policijske organizacije – državno, regionalno in lokalno. V G. Meško in I. Kokoravec (ur.), *7. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih* (pp. 23–37). Univerzitetna založba Univerze.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2022). Uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja pri zagotavljanju varnosti v lokalni skupnosti Murske Sobotice: policija in občina z roko v roki = Realization of sustainable development goals in ensuring safety in the local community of Murska Sobota: police and municipality hand in hand. V G. Meško and I. Kokoravec (ur.), *8. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: [konferenčni zbornik]: cilji trajnostnega razvoja in varnost v lokalnih skupnostih: [6. december 2022, Celje]*, (pp. 65-80). Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba: Fakulteta za varnostne vede. DOI: 10.18690/um.fvv.5.2022.5
- Eurostat. (2018). *Urban-rural typology*. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/35209/725063/urban-rural-typ.pdf>
- Glaeser, L. E. in Sacerdote, B. (1999). Why is there more crime in cities? *Journal of Political Economy*, 107(6), 225–258.
- Grote, U. in Neubacher, F. (2016). Rural crime in developing countries: Theoretical framework, empirical findings, research needs. *ZEF Working Paper Series*, 148(1), 28–43.
- Harkness, A. (2017). Crime prevention on farms: Experiences from Victoria, Australia. *International Journal of Rural Criminology*, 3(2), 131–156.
- Jones, N. A., Lithopoulos, S. in Ruddell, R. (2016). Policing rural indigenous communities: An examination of practices in Australia, Canada, New Zealand and the United States. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 355–364). London: Routledge, Taylor and Francis Group.

- Lobnikar, B. in Mušič, T. (2004). Policija v sodobni družbi in preprečevanje nasilja v družini. V *Nasilje v družini – poti do rešitev* (str. 59–64). Varuh človekovih pravic.
- Mawby, R. (ur.). (2011). *Rural policing and policing the rural: A constable countryside*. London: Routledge.
- Meško, G. (2020). Rural criminology – A challenge for the future. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 28(1), 3–13.
- Meško, G. in Eman, K. (2022). Slovenia. Case study: Metal rods in corn – When personal resentment exceeds all limits of normal. V V. Cecatto in A. Harkness (ur.), *Rural perspectives on crime and justice*. London: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Meško, G. in Eman, K. (2023). Victims of farm crime. V R. Hale in A. Harkness (ur.), *Rural victims of crime: Representations, realities and responses* (str. 132–144). London: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Modic, M., Lobnikar, B. in Dvojmoč, M. (2014). Policijska dejavnost v Sloveniji: Analiza procesov transformacije, pluralizacije in privatizacije. *Varstvoslovje*, 16(3), 217–241.
- Nurse, A. (2013). *Rural crime and policing. interpreting rurality: Multidisciplinary approaches*, 13(2), 205–218.
- Petek, A. in Eman, K. (2018). Zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti – študija primera Mestne občine Murska Sobota. *Varstvoslovje*, 20(1), 82–101.
- Policija. (n. d.) *Zgodovina in razvoj policijskega dela v skupnosti*. <https://www.policija.si/nase-naloge/druga-podrocja/policijsko-delo-v-skupnosti/zgodovina-in-razvoj-policijskega-dela-v-skupnosti>
- Rebernik, D. (2008). *Urbana geografija: Geografske značilnosti mest in urbanizacije v svetu*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Smith, R. in McElwee, G. (2013). Confronting social constructions of rural criminality: a case story on 'illegal pluriacvity' in the farming community. *Sociologia Ruralis*, 53(1), 113–118.
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (2023). *Prebivalstvo*. <https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/100/prebivalstvo>
- Vlada Republike Slovenije. (2021). *Mesta in urbana območja v Sloveniji*. <https://www.gov.si/teme/mesta-in-urbana-obmocja-v-sloveniji/>
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *The American Journal of Sociology*, 44(1), 1–24.
- Yarwood, R. (2003). A (rural) policeman's lot is not a happy one: issues and efforts to police rural space in the United Kingdom. V G. Higgs (ur.), *Rural service and social exclusion* (str. 174–187). Pion.
- Yarwood, R. in Wooff, A. (2016). Policing the countryside in a devolving United Kingdom. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (pp. 375–386). Routledge, Taylor and Francis Group.
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013). *Uradni list RS*, (15/13).

Žaberl, M. (2004). Vodja policijskega okoliša – slovenski policist za preventivo. V G. Meško (Ed.), *Preprečevanje kriminalitete – teorija, praksa in dileme* (str. 271–284). Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.